

IPAROS LEÁNYTANONCISKOLÁRA

Előfizetési árak	
Helyben:	Vidéken:
1 óra 60 f.	1 óra 1 K.
1 évre 1 K 80 f.	1 évre 3 K.
1 évre 3 K 60 f.	1 évre 6 K.
1 évre 7 K 20 f.	1 évre 12 K.

NAPLO

Megjelenik minden hétköznap este 8 órakor.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Szent István-tér 1.
TELEFON 208.
Egyes szám: hétköznap 2 f.
Vasárnap 4 f.

Főszerkesztő és kiadótulajdonos: Baranyay Lajos.

Felelős szerkesztő: Major Mihály.

Iparos leánytanonciskolára

lesz mielőbb szüksége Székesfehérvár városának. A nőkeresetágak szaporodása folytán egész sereg nőiparostípus lép elő a modern kor közgazdasági világából: szabó, kalapdizsító, divatárus, nyomdász, könyvkötő, virágkötő, művirágkészítő, gombkötő, cipőtűző, gépharisnyakötő, fodrász, fényképész, fogtechnikus stb. Ha a férfiparosok nevelését szakismeretekkel és rajztanítással bővítjük, ép oly szükséges, hogy a nőiparosok nevelésére is gondot fordítsunk. Azt ugyanis hiába reméljük, hogy a nő a kizárólagos háztartási körére huzódik vissza. Sőt a modern gyáripár fejlődése az ellenkezője felé rohan velünk. Amit ugyanis a régi család nőtagjai háztartásszerűleg állítottak elő, azt manapság nagyrészt szakipar produkálja, ugymint: vásznat, lepedőt, törülközőt, harisnyát, szőnyegyet, szappant, gyertyát, vaját, sajtot, kolbászt, disznósajtot, likórt stb. A háztartási munkától mentesített nő a szakiparra terelődik át. Székesfehérváron 50 körül van a leánytanoncok száma. Ipari szempontból pedig szükséges, hogy a nőiparosok se bocsátassanak pályájukra kevesebb szakismerettel, mint a férfiparosok. Szükség van tehát leányiparostanonciskolára, hol a leánytanoncok ipari szakismereteket, ipari rajzot, kézimunkát és gépirást sajátítsanak el, évközi tanulmányi kirándulásokkal pedig ipari és közgazdasági ismereteiket bővítsék.

Volna elméleti, általános és szakrajzosztály. Az iskola kebelében pedig alakulna vasárnapi leánytanoncotthon. Ilyen

iskola nem kerülne valami sokba a városnak, hiszen erre hamarabb nyerne állanségélyt, mint a felsőbb leányiskolára, melyet pedig óriási áldozatokkal tart fenn a város.

Elhelyezése legalkalmasabb volna a Deák Ferenc-utcai iskolában, amíg a belvárosi elemi leányiskola megfelelőbb elhelyezést nyer. Igazgatója férfi lenne, az elméleti tárgyakat és általános rajzot tanítónők tanítanák, míg a szakrajzot férfiak tanítanák addig is, míg a

kor követelményeinek megfelelően iparostanonciskolai tanfolyamokat rendeznének tanítónők részére is. A leánytanonciskolába a fővárosi iskolához hasonlóan felvehetőek volna a háztartási ismétlőtankötelesek is, akik részére háztartási egészségügyi tanítanának.

Itt említjük meg, hogy a fehérvári nők *feminisztikus gazdasági alapon való szervezése* küszöbön áll. Alkalmilag erről bővebben írunk.

Ernszt Sándor dr. előadása a keresztény munkásegyletben.

Az előadó a gazdasági élet fejlődésének irányait adta fővonásokban a primitív állapottól a legújabb korig, a kapitalizmus virágzásának koráig.

A tulajdon természetesen születt meg. Mindenkinek szüksége van javakra élete fenntartására. Ezenfelül vannak különféle igényeink: esztétikai érzék, vallás, nemes szórakozás stb. melyek az ételtartás ösztöne mellett erősen hajtának bennünket további javak megszerzésére. A javak tehát a természet szerint szükségleteink fedezésére szolgálnak.

A javak szerzésében, műszóval: a gazdasági élet fejlődésében, három korszakot különböztetünk meg:

a) az első primitív korszakban a nomád életet nyomon követi a földművelés. Földműveléssel először mindenütt a nők foglalkoztak: a férfi tovább harcolt és vadászott. Később a férfi is az eke mellé állt. Így kezdődik a kultúra, melynek első fokán kiki maga állítja elő mindenfajta szükségleteit. A gazdálkodás először a család keretén belül történik. A fiúk apjuk vezetésével, annak halála után az idősebb testvér vezetésével közösen gazdálkodtak.

Még ma is látható az egyes magyarországi német telepeken, külföldön pl. Oldenburgban.

b) A második korszakban a városok a gazdasági élet központjai és központjai. A lakosság szaporodik. A háborús viszonyok miatt az erődírményekbe, városokba vonulnak, melyek rendszerint egy-egy püspöki székhely, monostor körül épülnek. A város területe nem elég mindnyájuknak földművelésre. Most keletkezik az ipar, mint önálló foglalkozás. A falu a földet műveli és kulturálatlan. Terményeit a városba hozza és itt ipari cikkekkel cseréli ki. A város szellemi és gazdasági központ, környékével önálló gazdasági egységet alkot. Polgárai egyszerűsége mind a lelki és értelmi műveltségnek hordozói.

Ugy gazdasági mint kulturális tekintetben más képet nyújtanak a keresztény középkor városai, mint az ugyanazon gazdasági fejlődés fokán levő pogány városok. A keresztény városokban a hívő polgárság hite kormányoz. Védi az ipart a nyereszkeskedéstől, mikor céheiben árakat szab, biztosítja az ipar tehnikai fejlődését, mikor remeket követel, védi és kultiválja a művészetet, mikor felül-

mulhatatlan művészetet és áldozatkészséggel templomokat, városházakat épít saját munkájából, legtöbbször ingyen munkájából. És a városi polgár tudatában volt, hogy ő a kulturának hordozója a falusi földművelés szemében. A pogány városoknak képe egészen más. A kevés polgárnak óriási rabszolgasereg szolgált; csak civis van és rabszolga, nincs falun szabad földműves, míg a keresztényeséget felszabadítani a rabszolgát: nálunk is első dolga, hogy jobbagygyá teszi a honfoglaláskor itt talált s leigázott népet.

E két fokon minden nép keresztül ment különféle időben. Nálunk a XII-XIV. századig tartott a második kor. A tátrajárás korában még alig van város és vár, a nép egy része sátrakban lakik. A rómaiaknál és görögöknél természetesen jóval Krisztus előtt találjuk meg a gazdasági fokot. Európában a népvándorlás miatt keletkezett a különféle népekkel általában első kor.

c) Ujko. A városok kezéből kiesik úgy a gazdasági mint a kulturális vezetés, és át megy az állam kezébe. E változás oka a XV. sz. kezdődő gyarmatrendszer. Az elfoglalt gyarmatokat az állam kezeli. Ezek döntik a gazdasági terményeket. Az egyes országok gyarmatainak gazdasági viszonya határozza meg az illető országban a javak cseréértékét. A gazdasági élet ezen kiszélesedésével kezdődik a kereskedelem vagyis az áruközvetítés, mint önálló foglalkozás. A város kiskörü gazdálkodása helyett jön a világ kereskedelem.

Az újkornak második vonása az állam terhek növekedése, melyre fedezet kell. 43,000,000 ember áll a föld golyóiban állandóan fegyver alatt. Magyarország 330,000, Franciaország 800,000 állami alkalmazottja van. A kereskedelem jól jövedelmez, az állam nagy kereskedő lesz, kezdi a monopoliumpolitikát (sőt!). Gépiparral össze van kötve a nagyipar. A nagyipar jól jövedelmez.

Az állam is beáll nagygyárossá, mert neki napról napra több pénz kell. A nagyiparral

SÖVEGJÁRTÓ JÁNOS VASZONÁRUHÁZA BARÁTOK ÉPÜLETE.

Nagy választék **agy és asztalnemüekből**, csipkefüggöny, futószőnyeg, fehér és színes barget, **Kanavász** és a többi **LEGOLOSÓBB SZABOTT ÁRAK MELLET.**

Maj lapunk 4 oldal.

együtt jár a nagy tőke urak. A nagy ipar pénz tőkét tejelez fel. A hozzájárulásukért pénz kezd a jövedelmező lenni. Megkezdődik a kamat, compendiszter, mit eddig az Egyház oly szigorúan tiltott, hogy megvonta attól az egyházi temetést ki kamatot szedett.

A nagy ipar és nagy tőke el-elhitheti a vele hasonló foglalkozású állammal a szabadgárdalokos, elyének szűkességét (lásd. Glesswein előadását). Itt megkapóan festette az előadó, hogy fejlődött a szabadverseny révén a mai nagy tőke és proletáryomor, melynek csak egy feladata van: a proletár tenyészítés. Az előadó legnagyobb i gazdaságtalanságnak a kamatot és a compont tartja, hogy egyesek annélkül, hogy egy számaszálát is tovább tenének, naponkint ozreket tegyenek zsebr. Statisztikát olvas fel a pénzkirályok nagy tőkéiről, Rothschildnek, aki pedig negyedik a névsorban, 500,000 milliója van. Csak a magyar állam 240 milliót fizet neki kamatot fejében évenkil a nép adójából. Erről persze állandóan hallgatnak ami ellenfeleink, érind Népszava és comp. Kommuniztikus állam lehetetlen. A kapitalista állam helyett szociális állammak kell jönnie.

A város kegyelete.

Igen szép tervvel foglalkozik a város vezetősége. Székesfehérvár jötevőjének a félmillió koronát hagyományozó Nagy Sándor emlékének azzal akar áldozni, hogy az ő pénzén elkészült új városi árvaházban felállítatja a nemes-szívű hagyományozó mell-szobrát. A terv szerint kararai fehér márványból készülne a szobor s Bory Jenő szobrászművész lenne az alkotója.

A messze távol ködében még homályosan látszó új járványkórház részére — mely szintén Nagy Sándor hagyományából készül — a bőkezű örökhagyó arcképet szándékoznak megfesteni.

A régi városházát, a Zichy, Bierbauer és Obermayer házakat, a közöttük levő kis utcát, melyek az új városház építésével eltűnnek, emlékül a jövőkor számára lefényképezteti a város.

Az ezekre vonatkozó indítványokat a legközelebbi közgyűlés elé terjesztik.

HIREK.

Naptár.

Február 28. Szombat.
R. Kath. Román ap.
Pro: Román ap.
Gör. Onezim.
Nap kel: 6 ó. 46. nyugszik 5 ó. 40.
Hold kel: 7 ó. 46. nyugszik 9 ó. 29.

Báró Manndorff Géza a politikai helyzetéről. Városunk országgyűlési képviselője, **Báró Manndorff Géza** a politikai helyzetet ismertetni óhajta, evégből a Felsőváros I. és II. kerületének polgárai f. hó 28-án, szombaton esti 6 órakor a felsővárosi katolikus körben értekezletet tartanak.

— **Az Oltáregylet szokásos havi sz. miséje** vasárnap fél 9-kor lesz a szemináriumi templomban.

— **Iskolaszéki ülés.** A városi iskolaszék csütörtökön tartott ülésén — mint már tegnap röviden jeleztük — betöltötte a Sárkány Margit eltávazásával megüresedett tanítói állást. Pályáztak: Schifkorn Aranka (Bpest), Schranz Aranka (Szerdahely), Bezdek Mária (Szehérvár), Sárkány Anna (Szehérvár), Takács Etelka (Kunszentmiklós), Rajháti Kornélia (Szehérvár), Spinherr Margit, Nyéki Ilóna, (Szehérvár), Csúcs Janka (Szfvár), Végh Ida, Vepinszkyné Farádi Ilona (Pusztavám), Kalmár Irma (Szehérvár), Nánássy Teréz (Kispekerkát). Leadatott 25 szavazat, melyből Csúcs Janka 15, Rajháti Kornélia 6, Kalmár Irma 2, Sárkány Anna 2 szavazatot kapott. Csúcs Janka az év végéig vezetni fogja eddigi osztályát. Sárkány Annát pedig Kuthy József elnök indítványára mint állandó helyettes alkalmasnak az iskolaszék.

— **Városi ügyek.** A városok országos kongresszusának állandó bizottsága március 7-én ülést tart Budapesten. Ezalkalommal csupa aktuális ügyeket tárgyal a bizottság, többek között a városi hitelügyeket, továbbá a köztisztviselők szolgálati és jogviszonyainak törvényben leendő megállapítását. Dr. Saára Gyula polgármester, aki tagja ezen állandó bizottságnak, szintén részt vesz az ülésen.

— **A Fejér- és Tolnamegyei Helytérdekű Vasút részvényirtáság** március 3-án tartja Budapesten rendes évi közgyűlést, melyen városunkat dr. Saára Gyula polgármester képviseli, Székesfehérvár közönségének igen sok kívánni valója van ezzel a vasutársasággal szemben. Rendkívül fontos és sürdős lenne pl. a menetrend megváltoztatása, mert ma olyan rossz, hogy

20-26 km-nyi utat 3-4 óra alatt lehet meg az ember ezen a vicinálison. Kívánatos lenne, hogy a város-képviselőtében a közgyűlésen megjelenő polgármester, Székesfehérvár közönségének óhajait amennyire lehetséges, legalább részben kieszközölje.

— **Halálozás.** Fűzy Árpád tanító 3. hónapos kis fiacskája meghalt. Temetése tegnap délután 3 órakor volt.

— **A tüzoltás — kötelesség.** Gyakran vérlázító az a közönyös-ség, amelyet a lakosság részéről helybeli tüzeseteknél tapasztalhatunk a lángokban álló épületeket bámész-kodva állja körül a kíváncsi tömeg s ahelyett, hogy av ész elhárítására törekednek, inkább gátolja az oltás munkájában a tozoltóságot. A hatóság embereinek minden közbelépése eredménytelen s nem ritka a pipász mellett bámészkodóknak az ilyenforma cinikus kiszólása:

— **Azért fizetjük a pótdadót,** hogy a tüzoltók oltsanak. Oaulásul közöljük az alábbi hírt:

Szabadkán 1911 március 28-án a Freudenberg-féle nagy fetelep egésénél az oltási munkalathoz Govorkovits Aladár rendőrbizos volt kirendelva. Mivel a tűz nagyon veszedelmes mértékeket kezdett ölteni, a kíváncsi nép pedig, ahelyett hogy oltani segített volna, csak bámészkodott, a rendőrbizos karhatalommal kényszerítette a körülállókat, hogy az bitásban segédkezzenek. Ekkor történt, hogy Hevér Géza hentesmester, aki törvényhatósági bizottsági tag is, néhányszor úgy melbe vágta a rendőrbizos, hogy Hevér egy ház falának esett. Hevér hivatalos hatalommal való visszaéléstért fe jelentette Govorkovitsot, akit azonban a törvényszék felmentett a vád alól. A szegedi tábla szerdán tárgyalván a büntzert, helybenhagyta a felmentő ítéletet a következő megokolással:

„Tüzveszélyben a mentési munkalathnak sikere a körülállók és a mentésben esetleg alaptalanul vonakodni kész tömeg közönyének és vonakodásának megtérése céljából és nyilván nem bántalom okozása céljából kifejtett ilyen erő indokolt és helyenvaló, ezért a tábla a vád-lott cselekményében büntetendő cselekmények az elemeit nem találta, sőt a vád alól felmentendőnek találta.”

— **Névváltoztatás.** Wotroba Aurél és Jenő etyeki születésű, pécsi lakosok nevüket Baranyaira változtatták.

— **A hónap özvegyeknek.** A kormány öz. Simon Györgyné kálozi, öz. Miklós Györgyné iszka-szentgyörgyi és öz. Galló Józsefné kápolnásnyéki lakos 1848-as honvédközvetési özvegyeknek egyenként 120 K évi nyugdíjat és 30 K temetkezési költséget engedélyezett.

— **Köhögés és rekedtség ellen a legjobbnak bizonyult szer a dr. Störk-féle komprimált mellpasztilla.** Egy doboz ára 50 fillér. Kapható a Magyar-Korona gyógyszerárban. Város-háztér.

— **Raszakadt a part.** A híres szépségű, aligai part, tegnap megnyomortott egy emberi. Varga József-napszamos Engel Ernónél dolgozott s egy villa építéséhez földet hordott. Munkaközben a part raszakadt. A föbbi munkások gyorsan hozzáálltak, a megmentéséhez, de így is súlyos sérüléseket szenvedett. Beszállították a Szent György kórházba.

— **Hölgyek a tangó!** Zöld, drapp, frész s megannyi különleges divat színek. Kellemes, lágy, finom.

Könnyebb, vagy nehezebb minőségekben. Ugyiszintén a kék és fekete kosztüimelkaim tartalmas választékát tekintse meg Rudbányinál még mielőtt vásárlását bárhol eszközölné.

Maradék kosztüm szövetek 140 ctr. széles méter ára 3, 4, 5 K.

— **A csapadékvíz levezetése.** A tegnapielőtti esőzés az olvadás segítségével egy elrontotta a külvárosi utakat, hogy a közlekedés némely utcában lehetetlen volt. Több helyről a csapadékvíz nem tudott lefolyni s így ott merad tócsában, mindaddig míg valahogy el nem párolog. A csapadékvizet másként mint rendszerre csatornázással nem lehet levezetni. Varga Elemér főmérnök a január 5-én tartott közgyűlésén az indítványozta, hogy a csapadékvíz csatornázás rendszeres terveházózatának terveit a város szerezze be, mert enélkül az utcákról a vizet levezetni lehet. Akkor a közgyűlés nem fogadta el az indítványt. Most a tegnapi tanácsülésén Varga főmérnök újból előterjesztést tett, hogy az ügyet vigyék be a márciusi közgyűlésbe s tekintsen el a törvényhatóság a kötelező 3 hónapi időtávolságtól. Ezt ezért szeretné a főmérnök, mert még itt van Gelb Adolt mérnök, a ki a vízvezeték megépítése idejére állt a város szolgálatában s így teljesen ismeri már a város vízrajzi viszonyait, s az ő közreműködésével 5000 K-ért elkészíthetnénk a tervezet, ami tervpályázat után 20000 K-ba is belekerülne.

— **Veső a kis erőszakos.** Jön a tavasz s Veső is előjön sátorából, mely a sárkereszturi sorompó közelében illatozik. Veső ki áll az utcára s dolog nélkül akként akar megélni, hogy koldul. Ezt sem volna szabad tennie, de még talán nem lelt volna olyan nagy baj bejőle, ha a tisztesség határain belül maradt volna. Azonban Veső túlzott, erőszakoskodott s ezért a rendőrség tegnap 8 napi elzárásra ítélte.

— **Rendőri hír.** Braun Borbála isztiméri leányzót a rendőrség már régebben kitiltotta a város területéről, de ő azért tegnap visszajött. A rendőrség tiltott visszatérés miatt 10 napi elzárásra ítélte.

— **Salvátorsőr. Prágai felszeltek. Olajos és pácoft halak. Vörös narancsok. Balatoni és dunai halakra előjegyzéseket mindenkor elfogadunk. Gebauer Testvérek. Telefon 340.**

Csipke, szalag művirág,
ruhadisz s egyéb bali cikkek

legjobban **NOFITZER**-nél szerezhetők be.

Telefon 49.

Francia fűzők legnagyobb raktára.

Gazdasági, vagy ehhez hasonló állást keres szerény igényű, római, kath. vallású, nős, kicsaládú szorgalmas gazdasági. Címe a kiadóhivatalban megtehető.

Szeder-utca 29. számú ház két részben külön bejárattal 300 Ft-ot telekkel jutányos árban esetleg egészben is eladó. Tudakozódni ugyanott.

Színház után a Magyar Királyba megy a közönség. Minden este cigányzene.

Cukorka, csokoládé

és teásüteményekre a legolcsóbb bevásárlási hely nagyban és kicsinyben a kizárólagos

Cukorkaárúház

Nagy Sándor-u. Telefon 144.

Jutányos ár mellett

abonálást elfogad

OBERMAYER IMRE

vendégios, Lakatos-u. 8.

Hol

naponta friss villásreggeli.

Haggenmacher-féle salón

és Maltos sör.

Kifünő hegyi borok kaphatók.

Izléses levélpapír és képeslap Horváthné és Rónainéknál kapható, Kossuth-utca.

Bolanderné K. történelmi regényei, 23 kötet utjonan köve 164 korona, most 50 koronaért eladók. Cím a kiadóhivatalban.

OLYMPIA

MOZGÓFÉNYKÉPSZÍNHÁZ
— BUDAI-UT 3. —

Műsor február 28 és március hó 1-én, szombat és vasárnap
itt először!

A VÖRÖS ÁLOM

gyönyörű skandináv film. 4 felv.

4 PÓTKÉP:

1. Alfonzéknál estély van. Hum.
2. Unalmas munka.
3. A szerelem. 300 méter. Szines.
4. Gaumond híradó. Legújabb dívat és világeseemények.

HELYÁRAK: Páholy 3 K, 1 hely 60 f., II. hely 40 f., III. hely 24 f., Diák-katona és gyermekjegy 20 fillér.

Kedden, szerdán egy előadás fél 9 órakor. Szombaton 2 előadás 7 és 9 órakor. Vasárnap 4 előadás 3, 5, 7 és 9 órakor. Elsőrendű rezgősemites képek.

Van szerencsém a n. é. közönség szíves tudomására :: adni, hogy eddigi gépműlyemet saját telepemem ::

Deák Ferenc-utca 17. szám alatt

vasöntödével bővitem ki és azt saját nevem alatt mint

vasöntöde és gépgyár

vizezetéki- és mélykutfurási vállalat

vezetem tovább. — Az így megnagyobbított vállalatomat kiegészítettem azzal, hogy az egész Fejérvármegye területére átvettem a méltán világhírű

HOFFER-SCHRANTZ és CLAYTON-SHUTTLEWORTH

r.-i. gépgyárainak képviseletét, mely gyáraknak összes gyártmányából dúsan felszerelt raktárt tartok.

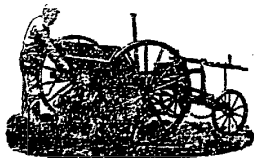
Raktáron tartok továbbá; mindenféle műszaki cikkeket, zsákokat, ponyvákat, elsőrendű gép- és motorolajokat, mérlegeket, szivattyukat, locomobilfecskendőket, perme-
tezőket és láncoskutatkat.

MOTOROK-ban

a legjobbakat tartom,

azok javítására

külön osztály.

Csereüzleteket kötök, gépjavitásokat elfogadok.

Bármilyen nálam vett gépért legmesszebbmenő jótállást vállalok. — A n. é. közönség szíves pártfogását kérem teljes tisztelettel

FEJES BERTALAN.

Hol vásároljon?

Rudbányai Imre kizárólagos posztókereskedése Nádor-utca.	
Sövegjáró János vászonárúháza Szent Imre-utca.	
Gehauer Testvérek csemegeárúháza Kossuth-utca.	Csúcs István cipész Lakatos-utca.
Horváthné és Rónainé papírkereskedése Kossuth-utca.	Korai cukorka árúház Nagy Sándor-utca.
Hein Márton hangszergyára Kossuth-utca.	Töke Ferenc elsőrendű hentesüzlete Nagy Sándor-utca.
	Ezen helyet olcsón bérelheti ki magának

Nagy alkalmi vetel!

Sok pénzt takarít meg,
ha cipőit nálam szerzi be.

Női fél cipő 4 kor.

Minden párért jótállás!

Potom árak!!!

KOVÁTS ANTAL

uri és női divatarúháza.

Veszprémi kiállításán 1904.

Eremmel kitüntetve!

Pécsi országos kiállításán 1907.

Zongorák!

PIANINÓK! — HARMONIUMOK!

A leghíresebb bécsi gyárosoktól:
EHRBAR, FÖRSTER, STINGL,
HOFMANN és CSERNY, stb.

Allandóan nagyraktáron vannak bármilyen

HANGSZEREK,

részletre és bérbe is kaphatók legolcsóbb árak mellett.

Szíjoruan szabott szőlő árak.

Szíjoruan szabott árak.

Zongorák	300	K-tól feljebb
Pianinók	450	
Harmoniumok	70	
Cimbalmok	70	
Cimbalmok pedálal	130	

10 évi jótállással.

Javítások és hangolások a leg-
jutányosabban eszközöltetve.

HEIN MÁRTON

Dunántul legnagyobb mű-
hangszerkészítő telepe.

Kossuth-u. 2. és Simor-u. 37.